

wiederum insbes. von Seiten des Weibes): व्यभिचारान्तु भर्तुः स्त्री लेखे प्राप्तिर्गर्भताम् *durch Untreue gegen den Gatten* M. 5, 164 = 9, 30, 21. अन्योऽन्यस्याव्यभिचारः *gegenseitige eheliche Treue* 101. JĀG. 1, 72. MBh. 3, 11078 (S. 872). HARIV. 4623. fg. 9945: Verz. d. Oxf. H. 277, b, 8. वाञ्छनः कर्मभिः पत्न्या व्यभिचारेण यथा न मे RAGH. 15, 81. या तु व्यभिचारार्थं कुलान्यटति *um Unzucht zu treiben* P. 4, 1, 127, Schol. नत्तरि °कृत् RĪGĀ-TAR. 6, 310. व्यभिचारे ऽत्र को मम *Vergehen* MBh. 1, 912. 13, 2387. HARIV. 909. 939. R. GORR. 1, 35, 32. °विवर्जित (ein Minister) Spr. 5338. BHĀG. P. 9, 1, 20. 16, 5, 10, 47, 60. तद्व्यभिचार *ein Vergehen gegen ihn* (= ईश्वरवियोग Comm.) 4, 28, 64. — 3) Wechsel, Wandel: अव्यभिचारेण भक्तियोगेन *so v. a. unwandelbar* BHĀG. 14, 26. — 4) Uebertretung, Verletzung, Eingriff in: वर्णानाम् M. 10, 24. धर्मस्याव्यभिचारार्थम् 8, 122. — 5) das Hinausgehen über, Ueberschreiten: चकारः संज्ञाव्यभिचारार्थः P. 3, 3, 19, Schol. बहुल्यपूर्णं सर्वपाधिव्यभिचारार्थम् 2, 1, 32, Schol. SIDDH. K. zu 3, 3, 113. — 6) °भाव Verz. d. Oxf. H. 213, No. 506 fehlerhaft für व्यभिचारिभाव. — Vgl. व्यभिचार.

व्यभिचारवत् (von व्यभिचार) adj. अ° *unumgänglich, unbedingt, bestimmt*: युद्धे मृत्युः सो ऽव्यभिचारवान् (sc. स्वर्गयोगिनिः) MBh. 2, 871.

व्यभिचारिता (von व्यभिचारिन्) f. 1) *das Auseinandergehen, Nicht-zusammenfallen, das Fehlgehen* ÇĀṆK. zu BRH. ĀR. Up. S. 31. KUSUM. 6, 8. BHĀSHĀP. 138. — 2) *das nicht-constant-Sein, ein wechselndes Verhältniss* ŚĀH. D. 204.

व्यभिचारित्व (wie eben) n. = व्यभिचारिता 2): एकशब्दस्य व्यभिचारित्वात् *so v. a. weil das Wort एक mannichfache Bedeutungen hat* P. 8, 1, 65, Schol.

व्यभिचारिन् (von चर mit व्यभि) adj. 1) *abschweifend: स्वमार्ग°* HARIV. 5784. *auseinandergehend mit* (abl.), *nicht zusammenfallend, fehl gehend* KĀTHĀS. 15, 57. KUSUM. 11, 16. 28, 5. अव्यभिचारी दृश्यते ऽतः Comm. zu ĠĀIM. 1, 1, 5. अव्यभिचारि वचः *eintreffend, sich als wahr bewährend* ÇĀṆK. 81, 9. Spr. 2374. RĪGĀ-TAR. 1, 318. सिद्धिं *notwendig eintreffend* Spr. 3279. — 2) *vom Wege abgehend, sich auf Abwegen befindend* Spr. 1631 (Conj.). BHĀG. P. 11, 3, 38. *ausschweifend, untreu* (von einem Weibe) JĀG. 1, 70. 2, 142. Spr. (II) 1330. KĀTHĀS. 34, 182. Ind. St. 5, 291, N. 5. पत्नीनाम् *gegen* MBh. 4, 442. अ° *treu anhängend*: राजन् KĀTHĀS. 110, 10. राष्ट्र 12, 38. मित्र Spr. (II) 296. *eine Gattin* KĀTHĀS. 49, 218. — 3) *wechselnd, wandelbar, nicht constant* (Gegens. स्थायिन्): प्राकृते हि लिङ्गं व्यभिचारि Ind. St. 10, 277, N. 1. भाव ŚĀH. D. 7, 20. 23, 1. 168. 228. PRATĀPAR. 49, a, 1. H. 325. fg. Verz. d. Oxf. H. 213, No. 506 (wo व्यभिचारिभाव° zu lesen ist). अ° *constant, unwandelbar*: भक्ति BHĀG. 13, 10. Verz. d. Oxf. H. 9, b, 8. बुद्धि MBh. 14, 1111. धर्म RĪGĀ-TAR. 1, 281. BHĀG. P. 8, 8, 19. — 4) *übertretend, verletzend*: समय° M. 8, 220. fg.

व्यभिरास (von क्स् mit व्यभि) m. *Verspottung*: गुरोः ĀPAST. 1, 8, 15.

व्यभिचार (von चर mit व्यभि) m. 1) *Fehltritt, Vergehen* (पुरुषैः) अकार्यैरव्यभिचारैः *sich Nichts zu Schulden kommen lassend* MBh. 12, 8144. — 2) Wechsel, Wandel: न ते बुद्धिव्यभिचारमुपलप्स्यति (so ed. Bomb.) MBh. 7, 8070. — Vgl. व्यभिचार.

व्यथ (2. वि + अथ) adj. (f. घ्रा) *wolkenlos, nicht in Wolken gehüllt*:

नभस्, गगन, आकाश, ख MBh. 3, 2704. 7, 2474. 13, 2069. HARIV. 3831. VARĀH. BRH. S. 46, 45. BHĀG. P. 10, 25, 25. शरद् 20, 32. कालः SUCR. 2, 46, 19. विवस्वत्, संप्रमत् RAGH. 17, 48. BHĀG. P. 9, 16, 23. पर्वतराज MBh. 7, 1264. व्यथे *bei wolkenlosem Himmel* MBh. 13, 6807. HARIV. 7856. SUCR. 1, 389, 16. VARĀH. BRH. S. 32, 15. 46, 21. व्यथन्न *bei wolkenlosem Himmel erscheinend* 35, 4.

1. व्यप् (von व्यय), व्यपति und °ते *verausgaben, verthun, verschleudern*: कोशस्तमव्ययीः BHĀT. 15, 17. वारि व्यपति वारिरे Spr. (II) 3936. तुद्रमायमनालोच्य व्ययमानः स्ववाङ्मया 2020. तद्वशिष्टं च भोजनव्ययेन व्ययितम् Hit. 98, 17. मांसम् 60, 10. — व्ययपति *dass. (वित्तसमुत्सर्ग)* Dhātup. 35, 78. गतौ und त्यागे KAVIKALPADRUMA im ÇKDra.

2. व्यप्, व्यपति, °ते (गतौ) Dhātup. 21, 17.

3. व्यप्, व्यापयति (लेपे) Dhātup. 32, 95, v. l. für व्यप्. नुदि (= प्रेरणो) KAVIKALPADRUMA im ÇKDra.

व्यय (von 3. इ mit वि) 1) adj. *vergänglich* (stets in Verbindung mit अव्यय): संभवत्पव्ययाद्यप्यम् M. 1, 19. MBh. 3, 8353. 12, 8525. VP. 13, N. 19. MĀRK. P. 48, 38. — 2) m. a) *Untergang, Verderben*: तेन देवामुरा राजनीताः सुवक्त्रो व्ययम् MBh. 12, 3388. *das Zerstieben, Vergehen, Verschwinden*: भाव्ययाप च भुवः BHĀG. P. 4, 1, 58. क्लेश° 2, 7, 26. प्राण° *das Ausgehen des Athems* MĀRK. 78, 18. Einbusse, Verlust NILAK. 53. (कार्याणि) समव्ययफलानि Spr. (II) 479. सकृन्बालोर्बाहूनां कृत्वा व्ययमनुत्तमम् HARIV. 11012. एकनेत्र° RAGH. 12, 23. आयुषः BHĀG. P. 1, 16, 6. 8, 22, 9. PAÑĀR. 1, 10, 71. आयुर्व्यय 14, 25. BHĀG. P. 7, 6, 4. तपसः R. 7, 18, 32. RAGH. 13, 3. MĀRK. P. 20, 46. BRAHMA-P. in LA. (III) 57, 15. आयायते न व्ययमत्तरायैः कश्चिन्मरुषेस्त्रिविधं तपस्तत् RAGH. 5, 5. तपो° 15, 37. तपोबलव्ययं कृत्वा सुचिरात्संभृतं तदा MBh. 15, 754. संयम° RĪGĀ-TAR. 4, 33. कीर्ति° 8, 2721. मनोबलौजसाम् BHĀG. P. 8, 2, 29. स्वतपोभाग° *so v. a. Hingabe, Aufopferung* KĀTHĀS. 28, 89. पुत्रदार° 53, 188. देह° 38, 122. अङ्ग° KUMĀRAS. 3, 23. जीवित° Spr. 2036. अमु° PRAB. 64, 12. प्राण° MĀLATĪM. 70, 14. Hit. I, 40. KĀTHĀS. 28, 70. 46, 178. 71, 186. दृष्ट्वा वनचरान्नाथ किं न कुर्याः शरव्ययम् *warum opferst* (d. i. *gebrauchst*) *du nicht deine Pfeile?* R. 3, 13, 18. — b) in Verbindung mit कोशस्य, अर्थस्य, वित्तस्य, धनस्य, द्रविणस्य *Einbusse* —, *Hingabe* —, *Verausgabung* —, *Aufwand eines Schatzes* u. s. w.: काले चास्य (कोशस्य) व्ययं कुर्यात् KĀM. NĪTIS. 3, 87. अर्थस्य संप्रदे चैनां व्यये चैव नियोजयेत् M. 9, 11. अर्थ° BHĀG. P. 5, 26, 36. H. 387. वित्तस्य (विभूषणं) पात्रे व्ययः Spr. (II) 1487. वित्तस्य चोत्तमस्य चिकीर्षन्सद्यप्यम् BHĀG. P. 3, 2, 32. निजवित्तव्ययभयम् Spr. 2380. SARVADARÇANAS. 3, 5. धन° VARĀH. BRH. S. 103, 12 (°करी). KĀTHĀS. 75, 34. RĪGĀ-TAR. 8, 748. DAÇAK. 62, 10. लावण्यद्रविण° Spr. 2667. Ohne solche Ergänzung *Ausgabe, Aufwand* (Gegens. आय, आगम, लाभ) AK. 3, 3, 17. H. 1516. P. 1, 3, 86. Vor. 23, 28. व्यये चामुक्तस्तु Spr. 5140. °पराङ्मुखी JĀG. 1, 83. °मध्ये RĪGĀ-TAR. 6, 38. KĀTHĀS. 52, 317 (pl.). नानाव्ययेषु 57, 138. एवं गुप्तनिगीर्षीस्तान्मृगयस्वामुतो व्ययम् (wohl व्यये zu lesen) *so v. a. zu Ausgaben* 141. दीनारान्प्रागगीर्षीण्येष्वदात् 151. fg. विभज्ञावस्तान्दीनारान्स्ति मे व्ययः *so v. a. mir stehen Ausgaben bevor* 60, 217. VARĀH. BRH. S. 53, 77. 79, 5, 104, 10. 18. PAÑĀT. 138, 4. आयव्ययी M. 8, 419. JĀG. 1, 826. MBh. 3, 8599. fg. आयै व्यये मरुदुःखम् Spr. (II) 605. (I) 5055. क्रियतां व्ययः (so ed. Bomb., व्ययं ed. Calc.) MBh. 15, 393. MĀRK.